

Nr 548

Av herr **Hedlund m. fl.**, *angående kommunernas investeringsbehov.*

(Lika lydande med motion nr 431 i Första kammaren)

Den stora kommunala expansionen har varit ett av de mest markerade dragen i det senaste årtiondets utveckling. Huvuddelen av samhällsuppgifterna ligger numera på kommunerna. Man kan säkert konstatera stor enighet om angelägenheten av de uppgifter som kommunerna fått påta sig.

Denna expansion och framför allt expansionstakten har emellertid medfört stora såväl kommunalekonomiska som samhällsekonomiska problem. Kommunverksamheten är med den omfattning den numera har en faktor av mycket stor betydelse i vår samhällsekonomi. Uppmärksamheten faller härvid särskilt på kommuninvesteringarna. Dessa har under 1960-talet varit anmärkningsvärt höga. Under perioden 1960—1964 ökade de kommunala investeringarna med över 10 % om året. Åren 1965 och 1966 begränsades den kommunala investeringsexpansionen genom den ekonomiska politik, som förts av statsmakterna, till cirka 5 % per år. För innevarande år skall enligt finansplanen de kommunala investeringarna öka med cirka 8 procent till ett totalbelopp av cirka 5,2 miljarder kronor.

Den stora kommunala expansion, som ägt rum under senare tid, är till mycket stor del en följd av att kommunerna ålagts uppgifter genom beslut av statsmakterna. Bostadsbyggandet har ställt kommunerna inför ökade krav på s. k. följdinvesteringar. Staten begär att kommunerna skall genomföra grundskolan inom viss tid. Gymnasieskolan skall omhändertas av kommunerna. Andra kostnadskrävande företeelser är t. ex. daghemsupp rustningen och åtskilliga åtgärder inom åldringsvården. En förbättrad handikappvård och anläggningar för t. ex. fritid och sport tillhör också de aktuella kraven. Landstingen har ökade kostnader framför sig för såväl kroppssjukvården som mentalsjukvården.

Man får konstatera att statsmakterna under en följd av år påfört kommunerna uppgifter och därmed utgifter utan att lämna anvisningar om hur kommunerna skulle kunna få resurser till utgifterna. Statsbidragen till kommunverksamheten uppgår till knappt fjärdedelen av kostnaden. Då under senare år läneläget varit mycket kärvt för kommunerna, har man

tvingats till en kraftig höjning av kommunalskatten. Denna är i år i genomsnitt 18,70 kronor per skattekrona. Sedan 1950-talets början har kommunalskatten ökat i genomsnitt med nära 90 %.

Det är självfallet synnerligen angeläget att för nuläget och för åren framöver särskilda insatser göres för ökning av näringslivets investeringar. Näringslivets rationalisering och effektivisering är i första hand avgörande för framstegstakten i vårt samhälle. Men samtidigt har kommunerna i följd av de uppgifter, som statsmakterna påfört dem, behov av en kraftig investeringsexpansion. Denna ambition från kommunerna söker regeringen hålla tillbaka i samhällsekonomiskt nödvändig utsträckning bl. a. genom den föreslagna särskilda investeringsavgiften, som till stor del skulle drabba kommunala byggnader.

Den aktuella situationen kan sägas ge besked om att det har brustit i samhällets totala reformplanering. Åt denna sak kan man naturligtvis inte göra mycket för det nu akuta läget. Men för framtiden är det angeläget att en förbättrad långsiktplanering kommer till stånd. Reformverksamheten måste tidsplaneras och angelägenhetsgraderas, så att det inte uppstår en sådan trängsel i resursefterfrågan som för närvarande. En viktig, omedelbar åtgärd i detta syfte för kommunverksamheten bör vara en undersökning av kommunernas behov av krediter och förutsättningarna att under åren framöver tillgodose detta. En utgångspunkt för bedömningen härvid bör vara att kommunalskatten nu i genomsnitt nått upp till en sådan höjd att den rimligtvis inte utan betydande skadeverkningar kan pressas högre upp.

Fjolårets riksdag beslutade att hos regeringen begära utredning av de frågor som sammanhänger med finansieringen av de expanderande kommunernas investeringsbehov. Detta medger emellertid inte en riktig uppläggning av en undersökning av problemområdet. Man kan inte göra gällande att ett stort lånebehov skulle gälla endast s. k. expanderande kommuner. De tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö har jämförelsevis inte särskilt hög utdebitering. Många glesbygdskommuner, som står inför kostnadskrävande investeringar, befinner sig i nämnda avseende i väsentligt sämre läge.

Det stora investeringsbehov, som samlats hos kommunerna, är i huvudsak en följd av de uppgifter som statsmakterna ålagt kommunerna i fråga om t. ex. skolutbyggnaden. Även bankoutskottet konstaterade detta i det utlåtande, som låg till grund för riksdagsbeslutet i fjol: »Det rör sig enligt utskottets mening här inte om ett specifikt storstadsproblem utan om ett problem berörande tillväxttakten i den kommunala sektorn som helhet och dess infogande i den totala samhällsekonomiska utvecklingen.» Då den kommunala investeringsexpansionen i följd av statsmakternas beslut gäller samtliga kommuner, är frågan om behovet av krediter till dessa investeringar givetvis av lika stort intresse för s. k. avfolkningskommuner och i

fråga om befolkningstal och ekonomiskt underlag stillastående kommuner som för den expanderande kategorien.

Med stöd av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an-
hålla om skyndsamt utredning av kommunernas investe-
ringsbehov och planering av hur det lånebehov för kom-
munerna, som undersökningen utvisar, skall kunna till-
godoses.

Stockholm den 26 januari 1967

Gunnar Hedlund (cp)

Nils G. Hansson (cp)

S. G. W. Wahlund (cp)

Gustaf Svensson (cp)

i Skegrie

i Vä

Gunnar Larsson (cp)

Sven Vigelsbo (cp)

John Eriksson (cp)

i Luttra

i Bäckmora

Nr 549

Av herr Jönsson i Ingemarsgården, om åtgärder för att trygga
sysselsättningen i Ådalen.

(Lika lydande med motion nr 429 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1967

Elias Jönsson (fp)

i Ingemarsgården